

**Громадська організація
«Південна фундація медицини»**

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

**УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ПРІОРИТЕТНІ НАУКОВІ НАПРЯМИ
У МЕДИЦИНІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ**

15–16 вересня 2017 р.

**Одеса
2017**

Баранник С. І.
доктор медичних наук, професор

Трофімов М. В.
доктор медичних наук, доцент

Лященко П. В.
кандидат медичних наук, асистент
*Дніпропетровська медична академія
Міністерства охорони здоров'я України
м. Дніпро, Україна*

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ КУРСУ ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ

Від діяльності лікаря-хірурга життя потребує не тільки вміння напруженого працювання над опануванням майбутньою спеціальністю, але й мати достатньо високу мобільність, здатність переносити різноманітні стреси та уникати їх, вміння встановлювати ділові контакти і продуктивно їх розвивати. Тому, перед викладачем також постають питання індивідуального ставлення до кожного студента з урахуванням його особисті, рівня загальної та спеціальної підготовки на попередніх кафедрах аби найефективніше побудувати учбовий процес для засвоєння студентом обсягу учбової програми вивчаємого предмету [2, с. 11; 5, с. 316]. Послідовність викладання хірургії на всіх профільних кафедрах дозволяє оптимально вести підготовку майбутнього лікаря, що набуває особливого значення для формування лікаря загальної практики [3, с. 6]. Зберігаючи у програмі підготовки лікаря загальної практики основні принципи традиційного, вітчизняного викладання необхідно широко впроваджувати до учбового процесу елективні курси за актуальними розділами даної спеціальності, використовуючи за цим індивідуальний підхід до викладання. Існуючі програми викладання за різними розділами хірургії повинні бути реальними, цілеспрямованими та більш прагматичними, тобто містити перелік тільки тих задач, які в умовах існуючих співвідношень поміж кількістю викладачів та студентів у групі, педагогічного навантаження та зайнятості викладача, з урахуванням поту-

жності та обладнання клінічних баз мають бути засвоєні повністю [1, с. 14]. Шляхи оптимізації викладання загальної хірургії пропонуються здійснювати за трьома напрямками: інтеграція по вертикалі з кафедрами медико-біологічного напрямку, раціоналізація медичної роботи та уніфікація наочних засобів [4, с. 307]. Викладання загальної хірургії має свої особливості і становить додаткові задачі перед кожним викладачем.

Значення курсу загальної хірургії визначається також тим, що саме цей предмет є початковим на етапі засвоєння всього курсу хірургічних хвороб у програмі засвоєння вищої медичної освіти.

Проблеми, які виникають перед викладачем і студентом полягають у тому, що курс викладається за програмою навчання у вузі на другому курсі, коли студент перебуває на етапі засвоєння теоретичних дисциплін і не повністю опанував обсягом необхідних базових знань. Це накладає певний відбиток на повне засвоєння матеріалу. Підручник загальної хірургії несе достатній обсяг знань передбачених учбовою програмою, проте скорочення учбових часів та достатньо великий об'єм матеріалу, який іноді треба засвоїти на кожне заняття, стає перешкодою через складність визначення основних базових положень теми та відсутність клінічного досвіду. Це також стосується і лекційного матеріалу, бо саме він несе основне засвоєння вузлових питань загальної хірургії. Тому, читання лекцій повинно супроводжуватися легкими для сприйняття та одночасно виразними наочними засобами (таблиці, слайди, учбові фільми тощо). Особливого враження на сприйняття матеріалу та ефекту доцільного засвоєння його надають мультимедійно складені та прочитані лекції.

Для підготовки до практичного заняття на кафедрі використовуються власні розроблені посібники з питань загальної хірургії та догляду за хірургічними хворими, які містять стиснутий, але відповідний за суттєвим об'ємом до навчальної програми, матеріал. Посібники містять не тільки відповідний до теми навчальний матеріал, але й взірці тестового контролю знань а також типові ситуаційні задачі, вирішення яких допомагає у засвоєнні теми і практичному застосуванню набутих знань. Такими посібниками забезпечений кожен студент. Набутий досвід викладання в Академії свідчить, що найдоцільніше викладати предмет можна за умов формування “не-

повних десяткив (групи студентів по 6-7 осіб), що дозволяє проводити заняття з максимально можливим індивідуальним принципом навчання. Останній має досить визначне значення для кращого засвоєння необхідного рівня практичних навичок. Це особливо стосується питань прикладного значення, які повинен засвоїти і вміти використовувати кожен лікар незалежно від майбутнього фаху (десмургія, надання першої допомоги при травмі, опіках, зупинка кровотечі, питання реаніматології, визначення груп крові та резус-фактору правила і прийоми обстеження хірургічного хворого). Створений на кафедрі клас для засвоєння практичних навичок, обладнаний достатньою кількістю різноманітних муляжів та манекенів, стендів, учбовими фільмами дозволяє кожному студенту поза межами учбового викладання дисципліни використовувати його у вільний час для самостійного засвоєння практичного матеріалу. Проте межі навчальної програми не завжди збігаються із вимогами викладання.

Використання тестового контролю за рівнем засвоєння знання серед студентів також має свої особливості. Обмеження часу не повинно затягувати час практичного заняття, тому не дозволяє у повному обсязі використати достатню кількість тестів. Мовне спілкування у формі бесіди з участю всіх присутніх на занятті студентів дозволяє більш адекватно визначити рівень засвоєного матеріалу і практичного набуття навичок за наступним їх оцінюванням. Тестовий контроль доцільно використовувати на підсумкових етапах і семінарах. Індивідуальна робота із студентами під час практичного заняття, побудованого таким чином, особливо в умовах певного суперництва та адекватного заохочення серед них за рівень засвоєння матеріалу діє особливим чинником для виникнення активних мотивацій до опанування новим предметом, яким для них є загальна хірургія.

Важливим етапом в засвоєнні курсу загальної хірургії є також створення можливості для самостійної роботи студента. Через певні причини вони не мають змоги широко використовувати індивідуальні чергування в клініці для засвоєння практичного набуття. Проте використання нових прогресивних технологій навчання дозволяє вирішити ці проблеми. Створені і відповідно обладнанні класи для засвоєння практичних навичок, які діють у позаучбовий час під нагля-

дом чергового викладача, дозволяють у вільний час більш глибоко засвоїти необхідний перелік практичного набуття. Ефективним виявилось використання електронних версій посібників з методики обстеження хірургічного хворого та виконання спеціальних діагностичних проб при деяких хірургічних захворюваннях, які є не тільки у комп'ютерному класі на кафедрі, але й у відповідних класах гуртожитків, де мешкають студенти. Це допомагає їм краще засвоїти практичні прийоми обстеження хірургічного хворого і більш впевнено себе почувати у ліжка хворого.

Враховуючи ті проблеми, які виникають у студентів під час самостійної підготовки до практичних занять на кафедрі розроблені і постійно діють консультативні дні у позаучбовий час та по суботах, під час яких черговий викладач надає необхідну педагогічну допомогу для засвоєння матеріалу пропущеного заняття, відпрацювання практичних навичок.

Для закріплення набутого рівня знання та практичних навичок з курсу загальної хірургії, за власним бажанням студентів, вони мають змогу активно приймати участь у роботі постійно діючого на кафедрі наукового студентського гуртка, приймати участь у нічних чергуваннях в клініці, яка базується у лікарні швидкої та невідкладної допомоги.

Викладання загальної хірургії несе також виховну відповідальність за обирання студентами майбутньої спеціальності. Це не тільки перше знайомство із клінічною дисципліною, але й закладання перших цеглинок до процесу формування майбутнього фахівця. Індивідуальна робота із кожним студентом, особливо із тими, хто бажає пов'язати свою майбутню лікарську спеціальність із хірургією спрямована на професійне виховання майбутнього спеціаліста. Успіх професійної діяльності хірурга в першу чергу залежить від його досвіду та знання своєї спеціальності, основ сучасної медичної науки в цілому, але не меншого значення набувають і його природні дані, особливості характеру, придатності до лікарської діяльності. Щире співчуття до хворого, яке повинно домінувати на до- і післяопераційному періоді лікування хворого, відступають на другий план, поступаючись ретельній зібраності під час виконання оперативного втручання. Але це тільки зовні, бо навіть і протягом цього етапу

професійна діяльність хірурга спрямована на відновлення здоров'я та збереження життя пацієнта.

Висновки. Аналіз викладання курсу загальної хірургії свідчить про проблеми, які накладають певний відбиток на методику навчання. Індивідуалізація навчання та достатній рівень технологічного забезпечення навчального процесу, з використанням електронних версій посібників та підручників, відеофільмів та інших наочних засобів є необхідним заходом навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранник С.І. Мотиваційно-цільовий компонент навчання на кафедрі загальної хірургії / [С.І. Баранник, М.В. Трофімов, В.В. Задорожний, Т.М. Панікова] // Південноукраїнський медичний науковий журнал. – 2016. – № 14(14) травень. – С. 13-16.

2. Баранник С.І. Особливості деонтологічних та індивідуально-психологічних задач викладання курсу загальної хірургії / [С.І. Баранник, М.В. Трофімов, Т.М. Панікова, П.В. Лященко] // Південноукраїнський медичний науковий журнал. – 2017. – № 16(16) лютий. – С. 11-13.

3. Баранник С.І. Деонтологічні та індивідуально-психологічні аспекти підготовки майбутніх лікарів хірургічних спеціальностей / [С.І. Баранник, В.П. Стусь, М.В. Трофімов та ін.] // Медичний форум. – 2017. – № 11(11). – С. 5-8.

4. Задорожний В.В. Проблемні питання викладання загальної хірургії за кредитно-модульною системою / [В.В. Задорожний, В.П. Кришень, С.І. Баранник та ін.] // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2013. – Том 13. – Випуск 1(41). – С. 306-307.

5. Мунтян С.О. Деонтологічні та індивідуально-психологічні аспекти викладання курсу загальної хірургії / [С.О. Мунтян, С.І. Баранник, Т.М. Панікова, П.В. Лященко] // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2013. – Том 13. – Випуск 1(41). – С. 316-318.